

УДК 378:[37.016:811.161.2]:81'42
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2026-114-7>

УРОК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК КОМУНІКАТИВНА ПОДІЯ: УСВІДОМЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ФЕНОМЕНУ ЗДОБУВАЧАМИ ЗВО

Дружененко Раїса Сергіївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

raisadruzenenko@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7002-4273

Метою наукової розвідки є презентація результатів експериментального дослідження в аспекті усвідомлення здобувачами мовно-літературної галузі ЗВО комунікативного феномену сучасного уроку української мови, комунікативної ролі вчителя на уроці, а також наукових висновкувань задля подальшого розроблення практичних кроків у напрямі формування професійної комунікативної компетентності майбутнього фахівця. Задля досягнення мети використано **метод** аналізу спеціальної наукової джерельної бази, теоретичного осмислення й узагальнення наукових концепцій із проблеми, опитування здобувачів вищої освіти, спостереження уроків української мови, проведених здобувачами-практикантами. **Результати** дослідження ми отримали на основі відповідей респондентів на запитання анкети про комунікативну подію, комунікативну ситуацію, комунікативний аспект сучасного уроку української мови, комунікативні функції вчителя на уроці, взаємозалежність комунікації вчителя й учнів та результатів навчання тощо. Анкетування дало змогу виявити реальний стан розуміння майбутніми фахівцями сучасного уроку української мови як комунікативної події, ролі вчителя на уроці як ініціатора навчального спілкування, а також самоосмислення здобувачами труднощів у демонстрації власних комунікативних умінь. **Висновки.** 1. Спостерігаємо часткове розуміння здобувачами понять *комунікативна подія* та *комунікативна ситуація*, подекуди вони ототожнюються. Основну мету спілкування здобувачі вбачають в обміні інформацією, взаємодії, поза увагою лишаються функції сприйняття та впливу на учня. 2. Попри абсолютне сприйняття здобувачами уроку як комунікативної події, обґрунтування виявилися дещо вузькими й поверховими. 3. На думку респондентів, найбільш активне спілкування вчителя з учнями відбувається на організаційно-мотивувальному етапі, хоча частково названо й інші етапи уроку. 4. Роль учителя як активного комуніканта на уроці української мови осмислена частково. Поза межами усвідомлення залишаються такі комунікативні функції, як контактна, спонукальна, координаційна, розуміння, регуляційно-комунікативна, впливу тощо. Окрім того, подекуди спостерігаємо сплутування понять «функції мови» та «комунікативні функції». 5. Незважаючи на розуміння здобувачів залежності результативного навчання учнів від рівня комунікації вчителя, успішними комунікантами назвали себе лише 25% респондентів. 6. Експеримент показав, що в системі фахової підготовки майбутніх учителів особливої уваги заслуговує глибоке обґрунтування засадничих положень із проблеми комунікації вчителя з учнями на уроці, а отже, і питання формування професійної комунікативної компетентності. 7. Уважаємо за необхідне в перспективі розробити й апробувати спеціальну методику формування професійної комунікативної компетентності майбутніх учителів української мови на засадах комунікативної дидактики, комунікативної методики задля оптимальної підготовки до професійної діяльності.

Ключові слова: *професійна комунікативна компетентність учителя, методика викладання української мови, урок української мови, комунікативні функції вчителя, комунікативна подія, комунікативна ситуація, опитування, загальні заклади середньої освіти м. Києва.*

UKRAINIAN LANGUAGE LESSON AS A COMMUNICATIVE EVENT: AWARENESS OF THE PEDAGOGICAL PHENOMENON BY HIGHER EDUCATIONAL ACQUISITIONS

Druzhnenko Raisa Serhiivna,
Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Ukrainian Language

Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University

raisadruzhnenko@gmail.com
orcid.org/0000-0002-7002-4273

Purpose. The purpose of the proposed scientific investigation is to present the results of an experimental study on the awareness of language and literature students of the communicative phenomenon of the modern Ukrainian language lesson, the communicative role of the teacher himself, as well as scientific conclusions as the basis for developing further practical steps towards the formation of the communicative competence of a future specialist. Results. To achieve the goal, the method of analyzing a special scientific source base was used; the method of theoretical understanding and generalization of the scientific principles of the proposed problem; the method of surveying higher education applicants; the method of observing Ukrainian language lessons. Conclusions. 1. We observe a partial understanding by the students of the concepts of communicative event and communicative situation, sometimes the concepts are identified. The main goal of communication is seen by the students as the exchange of information, interaction, while the function of perception and the function of influencing the interlocutor are ignored. 2. Despite the absolute awareness by the students of the lesson as a communicative event, the explanations turned out to be somewhat narrow and superficial. 3. According to the respondents, the most active communication between the teacher and students occurs at the organizational and motivational stage, although other stages of the lesson are also partially named. 4. The role of the teacher as an active communicator in a Ukrainian language lesson is partially understood. Beyond the scope of understanding remain such communicative functions as: contact, motivational, coordination, understanding, regulatory and communicative, influence, etc. In addition, in some places we observe confusion between the concepts of «language functions» and «communicative functions». 5. Despite the applicants' understanding of the dependence of effective student learning on the teacher's level of communication, only 25% of respondents called themselves successful communicators. 6. The experiment showed that in the system of professional training of future teachers, special attention deserves a deep substantiation of the fundamental provisions on the problem of teacher communication with students in the lesson, and therefore the issue of forming a specialist's professional communicative competence. 7. We consider it necessary in the future to develop and test a special methodology for the formation of professional communicative competence of future teachers of the Ukrainian language on the principles of communicative didactics, communicative methodology for optimal readiness for professional activity.

Keywords: *professional communicative competence of a teacher, methodology of teaching the Ukrainian language, Ukrainian language lesson, communicative functions of a teacher, communicative event, communicative situation, survey, general secondary education institutions in Kyiv.*

Вступ. Розвиток сучасної комунікативної лінгвістики помітно впливає на пріоритетність комунікативної парадигми в освітній науковій галузі. Ідеться про дослідницькі проекти на основі комунікативної дидактики, комунікативної методики, основою яких є навчання через спілкування вчителя й учнів, а базовими принципами – діалогічність, інтерактивність, ситуаційність, партнерство. Засади комунікативної дидактики, комунікативної методики правомірно визнаються дослідниками (Пентиліук, Горошкіна, Нікітіна, 2006) як найбільш оптимальні в досягненні освітніх результатів та підготовці здобувачів до реального життя й діяльності. А між тим, як показує практика, не завжди існує узгодженість між *усвідомленням необхідності* володіння навичками професійної комунікації та *успішним спілкуванням* учителя з учнями *в реальних умовах* на конкретних уроках. Тож **актуальним** є упровадження

концептуальних положень комунікативної дидактики і комунікативної методики в освітній процес закладів вищої освіти, зокрема в програму підготовки майбутніх учителів української мови й літератури до проведення уроків на комунікативній основі.

Теоретичне обґрунтування проблеми. Проблема уроку як основної форми навчання у школі має традицію в українській лінгводидактиці і представлена низкою досліджень про зміст, мету та завдання, класифікаційні ознаки, структуру, забезпечення інструментарієм, відповідність науковим і освітнім тенденціям тощо (Біляєв, 1981; Донченко, 1995; Кучерук, 2014). Комунікативна парадигма сучасного уроку української мови мала особливий резонанс в українській лінгводидактиці ХХ ст. й була спрямована на посилення практичного аспекту навчання української мови, формування в учнів умінь і навичок спілкуватися в різних сферах

соціального життя. З іншого боку, пріоритетом комунікативної дидактики й методики, як відомо, стала проблема комунікативної компетентності вчителя, його готовності до активної взаємодії зі здобувачами, що забезпечує формування їхніх знань, умінь і навичок у процесі навчального спілкування.

Безумовно, традиція є методологічною основою будь-якого наукового дослідження, проте, зважаючи на динамічність методики як науки, озвучимо дослідницькі напрями з проблеми в полі сучасної лінгводидактики.

Вивчення спеціальної наукової літератури дає змогу констатувати: проблема сучасного уроку української мови залишається актуальною і розв'язується науковцями з урахуванням нових тенденцій у науці й освіті: реалізації цілей сталого розвитку, зокрема принципу якісної освіти (Алексеева, 2025); цифровізації, диджиталізації освітньої галузі (Корицька, 2019); орієнтації на концепцію «Нова українська школа» (Голуб, Горошкіна, 2024); переосмислення змісту, структури й мети сучасного уроку української мови, його типології під впливом нових підходів до навчання (компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого, комунікативного та ін.) (Корицька, 2019; Горошкіна, 2020) та інноваційних технологій навчання (наприклад, дистанційної, модульної тощо) (Омельчук, 2020; Омельчук, Степанова, 2021).

Глобальні зрушення в українському суспільстві і локальні в науковій педагогічній та освітній галузях зумовили породження нових типів уроків, якими активно оперують сучасні дослідники і вчителі-практики: інтерактивний, цифровий, дистанційний, відео-, аудіоурок, асинхронний, компетентнісний та ін., що спонукає до інноваційних змін у методичній системі підготовки майбутнього вчителя-предметника, «уточнення, корегування й оновлення підходів, принципів, методів, прийомів, засобів навчання і форм організації навчальних занять, незважаючи на те, що в новітній лінгводидактичній науці вже досить повно узагальнено й науково обґрунтовано теоретико-методичні засади сучасного уроку української мови» (Омельчук, Степанова, 2021: 13).

Імовірно, поряд із теоретично обґрунтованими й активно вживаними в межах комунікативної методики поняттями *комунікативно орієнтоване навчання, комунікативний підхід до навчання, комунікативна технологія, принцип комунікативності, комунікативна компетентність, комунікативні вправи* могло б сформуватися поняття *комунікативний (комунікативно орієнтований) урок*, а проте такого типу уроку не знаходимо в науковому доробку вчених. Натомість комунікативна парадигма сучасної лінгводидактики зумовлює послуговування поняттям *уроку як комунікативної події*, що традиційно розглядається в межах

комунікативної дидактики, а на сучасному етапі потребує актуалізації.

За нашими спостереженнями, активне дослідження проблеми відбувається в методиках навчання іноземних мов, проте фрагментарно знаходимо відповідні наукові напрями у працях із методики української мови, як-от: науковий аналіз уроку української мови як засобу встановлення суб'єкт-суб'єктних взаємин учителя й учня (Кучеренко, Пентиліук, 2022); наукове осмислення ролі вчителя на уроці як комунікативної особистості й формування його професійної комунікативної (Гончарук, Подлевська, Живолуп 2021; Дружененко, 2025), а також риторичної (Вітюк, Короліук, 2024; Педагогічна риторика, 2016) компетентності задля самореалізації на уроці та впливу на учнівство; особливості непрямой комунікації на уроці української мови за дистанційної форми навчання з обов'язковим залученням додаткових Інтернет-ресурсів (Омельчук, Степанова, 2021); вибір оптимальних комунікативних стратегій і тактик учителя на уроці задля досягнення навчальної мети уроку й навчальних результатів учнів (Шуневич, 2022).

Наукові результати зазначених досліджень беремо до уваги у формулюванні власного розуміння комунікативного феномену уроку української мови.

Урок української мови вважаємо комунікативною подією, що зумовлена обставинами (офіційними, напівофіційними), учасниками (учитель, учні), метою навчального спілкування. В основі уроку як комунікативної події лежить не лише *обмін інформацією* між учителем та учнями, а й *взаємне сприйняття* учасників комунікативного акту та комунікативна *взаємодія* задля досягнення навчального результату. Як і будь-яку комунікативну подію, урок української мови можна розглядати як сукупність комунікативних актів, реалізація яких залежить від деяких чинників: типу уроку, його етапу, мети і завдань, очікуваних результатів, пропонуваніх учителем методів, прийомів, засобів, форм навчання. Особлива роль на уроці в процесі навчальної комунікації належить учителю: він є комунікантом-ініціатором, лідером і впливовцем, який має продемонструвати професійні комунікативні вміння (чітко озвучити мету й завдання уроку, змотивувати до навчальної діяльності, грамотно зреагувати на вчинки чи мовленнєві дії здобувача, поставити запитання, спонукати учня до обговорення або висловлення власної думки, підтримати контакт з учнями в навчальних ситуаціях, пояснити новий матеріал, зорганізувати роботу з таблицею, запропонувати виконання завдань, підбити підсумки уроку, схарактеризувати відповіді учнів, подати інструктаж із виконання домашнього завдання і т. д.). Учитель як ініціатор навчального спілкування поступово

й усвідомлено рухає учнів до результатів через низку комунікативних стратегій і тактик.

На нашу думку, створення сприятливого комунікативного простору сучасного уроку української мови прямо залежить від якості комунікативної підготовки майбутнього фахівця. Логічно: для того, щоб сучасний урок був комунікативною подією і щоб учитель виконував роль успішного комуніканта, ініціатора навчального спілкування, необхідна спеціальна підготовка майбутнього фахівця в межах освітньої програми, зокрема навчальної програми з методики викладання української мови. Важливо пам'ятати, що навчання без глибокого усвідомлення, виявлення активної позиції здобувача, повноти осмислення ним проблеми не може принести оптимальних результатів. Тому ми провели експериментальне опитування з-поміж здобувачів мовно-літературної освітньої галузі задля виявлення ступеня розуміння ними уроку української мови як комунікативної події.

Метою пропонуваної наукової розвідки є *презентація результатів* експериментального дослідження щодо усвідомлення здобувачами мовно-літературної галузі комунікативного феномену сучасного уроку української мови, розуміння уроку як комунікативної події, комунікативної ролі вчителя, а також *наукових висновувань* задля розроблення подальших практичних кроків у напрямі формування професійної комунікативної компетентності майбутнього фахівця.

Задля досягнення мети використано **методи**: аналіз спеціальної наукової джерельної бази, теоретичне осмислення й узагальнення наукових концепцій із проблеми, опитування 39 здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти ОП «Українська мова і література», аналіз уроків української мови, проведених здобувачами-практикантами на базі загальних закладів середньої освіти м. Києва впродовж 2025–2026 навчального року.

Результати та дискусії. Респондентам було запропоновано кілька запитань, зокрема: 1. Що таке *комунікативна подія*? Як ви розумієте поняття *комунікативна ситуація*? 2. Чи вважаєте ви сучасний урок української мови комунікативною подією? 3. На яких етапах компетентнісного уроку особливо важливою є комунікація вчителя з учнями? Обґрунтуйте. 4. Які комунікативні функції учитель реалізовує на уроці української мови? 5. Чи впливає успішна комунікація вчителя на результат навчання учнів? 6. Чи вважаєте ви себе успішним комунікантом на уроці української мови? 7. Що викликає труднощі у спілкуванні з учнями на уроці?

З-поміж анкетованих – майбутні вчителі української мови і літератури. Мета анкетування – виявити реальний стан розуміння майбутніми фахівцями сучасного уроку української мови

як комунікативної події, ролі вчителя на уроці як ініціатора навчального спілкування, а також труднощі в демонстрації комунікативних умінь.

Проаналізувавши відповіді респондентів, ми отримали такі результати. Комунікативну подію здобувачі переважно розуміють як обмін інформацією (думками, емоціями, ідеями) (70%) та як взаємодію учасників спілкування (40%). 1% респондентів в описовій формі подає комунікативну подію як таку, що має учасників спілкування, тему й мету. 1% визначає комунікативну подію як спільну роботу, тим самим непрямо вказуючи на її інтерактивний характер. Щодо комунікативної ситуації респонденти продемонстрували чітке осмислення її як «окремого проміжку часу», «діалогічного процесу для обміну інформацією, взаємодії», «умов, у яких відбувається спілкування». 1% опитуваних указує на ширше значення комунікативної події і вужче – комунікативної ситуації та вплив комунікативних ситуацій на перебіг основної комунікативної події. 20% ототожнюють названі поняття.

Одноставно позитивною була відповідь здобувачів на запитання «Чи вважаєте ви сучасний урок української мови комунікативною подією?» Чому? Тому що урок – це «послідовні мовленнєві дії», у процесі уроку «формуються діалоги», «урок має учасників спілкування – учителя й учнів», «на уроці через комунікацію учні вчать, обмінюються знаннями, проговорюють проблемні моменти», учитель «цікавиться думкою учнів, шукає разом із ними вихід із ситуації», «будує емоційний зв'язок», «дбає про контакт із дітьми».

На яких етапах компетентнісного уроку важливою є комунікація вчителя з учнями? 50% респондентів переконані в тому, що спілкування важливе на всіх етапах уроку української мови, проте вони не змогли обґрунтувати власну відповідь. Ще 50% респондентів назвали конкретні етапи компетентнісного уроку, які, на їхню думку, мають особливо виражені ознаки комунікації: 50% – організаційно-мотивувальний етап, 10% – етап цілевизначення, 30% – рефлексійно-оцінювальний етап, 30% – етап цілереалізації (перевага надана актуалізації опорних знань (20%), оголошенню теми й мети уроку (10%), вивченню нового матеріалу (40%), виконанню вправ (20%)).

Найбільші можливості для реалізації комунікативних маркерів уроку, на думку респондентів, має організаційно-мотивувальний етап. Комунікативну функцію вчителя на цьому етапі цілком логічно пояснено необхідністю «налаштувати учнів на роботу», «відчути одне одного», проте спілкування на інших етапах навчання здобувачі обґрунтувати не змогли, що вказує на недостатню обізнаність із проблемою.

Які ж комунікативні функції вчитель реалізовує на уроці? Респонденти називають

пізнавальну (90%) – учитель подає знання; емоційну (емоційно-регулятивну) (80 %) – учитель підтримує учнів, установлює взаємозв'язок; навчальну (30%); мотивувальну (20%) – учитель стимулює здобувачів до навчання; організаційну (20%) – учитель організовує освітній процес; розвивальну (20%) – учитель розвиває здібності учнів; виховну (10%) – учитель виховує свідомих здобувачів і громадян країни; соціалізаційну (1%); інформаційну (1%).

Чи впливає успішна комунікація вчителя на результат навчання учнів? На це запитання 90% респондентів відповіли «так». Успішним комунікантом на уроці себе вважають 25% опитуваних. Що ж заважає здобувачам бути успішними комунікантами? Що викликає труднощі у спілкуванні з учнями? Ці запитання ми поставили після завершення педагогічної практики. Отримано відповіді: брак досвіду спілкування з учнями (70%); надмірне хвилювання (45%); невміння якісно пояснити матеріал (20%), зорганізувати бесіду за питаннями (30%), підбити підсумки уроку (15%), пояснити домашнє завдання (10%); недостатній рівень власної комунікабельності (10%). Відвідування залікових уроків здобувачів дало змогу виявити ще деякі утруднення в комунікації учителя-практиканта з учнями, до прикладу: неусвідомлення емоційного позитивного налаштування учнів через комунікацію на початку та впродовж уроку; монотонність голосу, слабкі інтонаційні вміння; відсутність уміння бачити весь клас і вислуховувати кожного; невміння використовувати підтримувальні, мотивувальні, супроводжувальні фрази, які допомагають організувати навчальний процес, зацікавити й залучити до роботи («Молодець!», «Ти сьогодні гідний високої оцінки», «Поміркуй ще», «Чи є охочі прочитати завдання до вправи?» і т. д.) та різні аналітичні запитання, що спонукають учнів до мозкової діяльності (власне аналітичні, альтернативні, уточнювальні, навідні, синтетичні, риторичні); неточність в озвученні завдань до вправ; відсутність логічних переходів від одного виду діяльності до іншого тощо.

На основі аналізу експериментальних даних ми зробили такі **ВИСНОВКИ**.

Здобувачі частково розуміють поняття комунікативної події, комунікативної ситуації, хоча подекуди ототожнюють їх. Основну мету спілкування вбачають в обміні інформацією, взаємодії, поза увагою лишаються функції сприйняття та функція впливу на співрозмовника. Нам видається, що усвідомлення цих функцій майбутнім учителем дасть змогу більш ретельно продумувати комунікативні стратегії і тактики на уроці та більш сміливо засобами слова й інтонації впливати на учнівську аудиторію.

Попри абсолютне усвідомлення здобувачами уроку як комунікативної події, обґрунтування виявилися дещо вузькими й поверховими,

зокрема відстежуємо непрямую вказівку на реалізацію принципів діалогічності, інтерактивності, емоційності, зумовлених процесом комунікативної взаємодії учителя й учнів.

На думку респондентів, найбільш активне спілкування вчителя з учнями відбувається на організаційно-мотивувальному етапі, хоча частково названо й інші етапи уроку. Це спонукає до перегляду навчальної програми та, відповідно, більш детального теоретичного й практичного опрацювання питання особливостей комунікації учителя з учнями на різних етапах та в різних навчальних ситуаціях компетентнісного уроку.

Дослідження показує: роль учителя як комуніканта осмислена здобувачами частково. На нашу думку, досить вузьким є усвідомлення спектру комунікативних функцій учителя на уроці. Поза межами осмислення залишаються такі комунікативні функції, як контактна, спонукальна, координаційна, розуміння, регуляційно-комунікативна, впливу тощо. Окрім того, подекуди спостерігаємо сплутування понять «функції мови» та «комунікативні функції». Незважаючи на те що 50% респондентів висловили розуміння необхідності комунікації на організаційно-мотивувальному етапі компетентнісного уроку, лише 20% називають важливою мотивувальну функцію вчителя. Ці спостереження ще раз підтверджують необхідність ретельного теоретичного обґрунтування ролі вчителя як активного комуніканта на уроці та формування комунікативних навичок майбутніх фахівців під час практичних і лабораторних занять.

Незважаючи на розуміння здобувачів залежності результативного навчання учнів від рівня комунікації вчителя, успішними комунікантами назвали себе лише 25% респондентів. Зважаючи на відповіді про труднощі, що виникають у спілкуванні з учнями, та спостереження уроків, проведених здобувачами під час педагогічної практики, ми усвідомили необхідність цілеспрямованої системної роботи з проблеми формування професійної комунікативної компетентності здобувачів у курсі «Методика викладання філологічних дисциплін. Методика викладання української мови» у Київському столичному університеті імені Бориса Грінченка.

Експеримент показав, що в системі фахової підготовки майбутніх учителів особливої уваги заслуговує глибоке обґрунтування засадничих положень із проблеми комунікації вчителя з учнями на уроці, а отже, і питання формування професійної комунікативної компетентності фахівця. Тож вважаємо за необхідне в перспективі розробити й апробувати спеціальну методику формування професійної комунікативної компетентності майбутніх учителів української мови на засадах комунікативної дидактики, комунікативної методики задля оптимальної підготовки фахівців до професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексеева С. Система забезпечення якості загальної середньої освіти на засадах сталого розвитку: стратегічні пріоритети та шляхи їх реалізації. *Theoretical and applied aspects of sustainable development of Ukrainian regions : scientific monograph*. Volume 1. Riga, Latvia : Baltija Publishing, 2025 С. 359–372.

2. Біляєв О. М. Сучасний урок української мови. Київ : Радянська школа, 1981. 176 с.

3. Вітюк В., Королюк О. Формування риторичної компетентності в майбутніх учителів-словесників Нової української школи. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2024. Вип. 6. С. 16–21. <https://doi.org/10.32782/apv/2024.6.3>

4. Голуб Н., Горошкіна О. Ключові акценти уроку української мови в Новій українській школі. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 4. С. 144–151. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-144-151>

5. Гончарук В. А., Подлевська Н. В., Живолуп В. І. Професійна комунікативна компетентність у системі фахової підготовки майбутніх філологів. *Наукові записки. Педагогічні науки*. 2021. Вип. 194. С. 89–94. DOI: 10.36550/2415-7988-2021-1-194-89-94

6. Горошкіна О. М. Урок у компетентнісній парадигмі сучасного освітнього процесу. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2020. № 2(333). Ч. 2. С. 22–33.

7. Донченко Т. К. Організація навчальної діяльності учнів на уроках української мови. Київ : Фондація ім. О.О. Ольжича, 1995. 251 с.

8. Дружененко Р. С. Професійне мовлення сучасного вчителя-філолога: аналіз нормативності і шляхи формування. *Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Педагогіка. Психологія»*. 2025. № 7. С. 62–67. <https://doi.org/10.32782/academped.psyh-2025-1.09>

9. Корицька Г. Дидактико-методичне моделювання уроку української мови на засадах діяльнісного підходу в умовах розвитку дигітального навчання. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2019. № 10. С. 141–150. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2020/02/16.pdf>

10. Кучеренко І. А., Пентиліук М. І. Теорія і технологія сучасного уроку української мови : навчально-методичний посібник. Херсон : Айлант, 2022. 352 с.

11. Кучеренко І. А. Теоретичні та методичні засади сучасного уроку української мови в основній школі : монографія. Умань : ФОП Жовтий О. О., 2014. 410 с.

12. Омельчук С. Модульне заняття як інноваційна форма організації навчання: мета, ознаки, методи. *Педагогічні науки*. 2000. Вип. 13. С. 246–252.

13. Омельчук С. А., Степанова М. О. Трансформація структури сучасного уроку української мови в умовах дистанційного навчання. *Педагогічні науки*. 2021. Вип. 97. С. 12–21. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2021-97-2>

14. Педагогічна риторика: історія, теорія, практика : монографія / О. А. Кучерук та ін. ; за ред. О.А. Кучерук. Київ : КНТ, 2016. 258 с.

15. Пентиліук М., Горошкіна О., Нікітіна А. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови. *Українська мова і література в школі*. 2006. № 1. С. 15–20.

16. Шуневич О. М. Чинники вибору вчителем комунікативних педагогічних стратегій. *Інноваційна педагогіка*. 2022. Вип. 48. Т. 2. С. 103–107.

REFERENCES:

1. Aliksieieva, S. (2025). Systema zabezpechennia yakosti zahalnoi serednoi osvity na zasadakh staloho rozvytku: stratehichni priorytety ta shliakhy yikh realizatsii [System of ensuring the quality of general secondary education on the basis of sustainable development: strategic priorities and ways of their implementation]. *Theoretical and applied aspects of sustainable development of Ukrainian regions : scientific monograph*. Volume 1. Riga : Baltija Publishing, 359–372 [in Latvian].

2. Biliaiev, O. M. (1981). Suchasnyi urok ukrainskoi movy [Modern Ukrainian language lesson]. K.: Rad. shkola, 176 s. [in Ukrainian].

3. Vitiuk, V., Koroliuk, O. (2024). Formuvannia rytorychnoi kompetentnosti v maibutnikh uchyteliv-slovesnyk Novoi ukrainskoi shkoly [Formation of rhetorical competence in future teachers of literature of the New Ukrainian School]. *Acta Paedagogica Volynienses*, 6, 16–21 [in Ukrainian].

4. Holub, N., Horoshkina, O. (2024). Kliuchovi aktsenty uroku ukrainskoi movy v Novii ukrainskii shkoli [Key highlights of the Ukrainian language lesson at the New Ukrainian School]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal*, 4, 144–151 [in Ukrainian].

5. Honcharuk, V. A., Podlevs'ka, N. V., Zhyvolup, V. I. (2021). Profesiyna komunikatyvna kompetentnist' u systemi fakhovoyi pidhotovky maybutnikh filolohiv [Professional communicative competence in the system of professional training of future philologists]. *Naukovi zapysky. Pedahohichni nauky*, 194, 89–94 [in Ukrainian].

6. Horoshkina O. M. (2020). Urok u kompetentnisnii paradyhmi suchasnoho osvitnoho protsesu [A lesson in the competency paradigm of the modern educational process]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, 2 (333), Ch. 2, 22–33 [in Ukrainian].

7. Donchenko T. K. (1995). Orhanizatsiia navchalnoi diialnosti uchniv na urokakh ukrainskoi movy [Organization of students' educational activities in Ukrainian language lessons]. K.: Fundatsiia im. O.O. Olzhycha. 251 s. [in Ukrainian].

8. Druzenenko R. S. (2025). Profesiine movlennia suchasnoho vchytelia-filoloha: analiz normatyvnosti i shliakhy formuvannia [Professional speech of a modern philologist teacher: analysis of normativity and ways of formation]. *Naukovyi visnyk Vinnytskoi akademii bezpererвної osvity. Seriiia «Pedahohika. Psykholohiia»*. Odesa: Vydavnychiy dim «Helvetyka», 7, 62–67 [in Ukrainian].

9. Korytska H. (2019). Dydaktyko-metodychne modeliuвання uroku ukrainskoi movy na zasadakh diialnisnoho pidkhotu v umovakh rozvytku dyhitalnoho navchannia [Didactic-methodological modeling of the

Ukrainian language lesson on the activity-based approach in the development of digital educational environment]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii*. Sumy. 10, 141–150. URL: <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/02/16.pdf> [in Ukrainian].

10. Kucherenko I. A., Pentyliuk M. I. (2022). *Teoriia i tekhnologiiia suchasnoho uroku ukrainskoi movy : navch.-metod. posib* [Theory and technology of modern Ukrainian language lessons: teaching and methodological manual]. Kherson. : Ailant, 352 s. [in Ukrainian].

11. Kucherenko I. A. (2014). *Teoretychni i metodychni zasady suchasnoho uroku ukrainskoi movy v osnovnii shkoli* [Theoretical and methodological principles of the modern lesson of the Ukrainian language in elementary school]: monohrafiia. Uman: FOP Zhovtyi O.O. 410 s. [in Ukrainian].

12. Omelchuk. S. (2000). *Modulne zaniattia yak innovatsiina forma orhanizatsii navchannia: meta, oznaky, metody* [Modular classes as an innovative form of learning organization: purpose, features, methods]. *Ped. nauky: zb. nauk. pr.* Kherson, 13, 246–252 [in Ukrainian].

13. Omelchuk S. A., Stepanova M. O. (2021). *Transformatsiia struktury suchasnoho uroku ukrainskoi movy v umovakh dystantsiinoho navchannia* [Transformation of the structure of a modern Ukrainian language lesson in distance learning]. *Pedahohichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats*, 97, 12–21 [in Ukrainian].

14. *Pedahohichna rytoryka: istoriia, teoriia, praktyka : monohrafiia* [Pedagogical rhetoric: history, theory, practice: monograph] (2026) / [O. A. Kucheruk, N. B. Holub, O. M. Horoshkina, S. O. Karaman ta in.] ; za red. O. A. Kucheruk. Kyiv : KNT, 258 s. [in Ukrainian].

15. Pentyliuk M., Horoshkina O., Nikitina A. (2006). *Kontseptualni zasady komunikativnoi metodyky navchannia ukrainskoi movy* [Conceptual principles of communicative methods of teaching the Ukrainian language]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli*, 1, 15–20 [in Ukrainian].

16. Shunevych O. M. (2022). *Chynnyky vyboru vchytelem komunikativnykh pedahohichnykh stratehii* [Factors influencing a teacher's choice of communicative pedagogical strategies]. *Innovatsiina pedahohika*. Vyp. 48. T. 2, 103–107 [in Ukrainian].

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 12.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 14.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026